

troligen att det var den enda plats det kunde ske på. Utan att lägga orsaksdimension i påståendet blir det således så att offrets beteende avgör valet av den plats där mordet skall äga rum, vilket i sig kan vara ett tecken på bristande professionalism hos gärningsmannen, som ju sannolikt helst vill agera på en förvald plats. Denna bedömning ändras inte i grunden om man tänker sig att gärningsmannen gick över Sveavägen betydligt längre söderut.

Mordet

Av vittnet Morelius berättelse synes framgå att mördaren kom före paret Palme till Dekorimabutiken. Av flera andra vittnesmål framgår att det minuterna före mordet inte fanns någon som stod där. Gärningsmannen kan ha hunnit se runt hörnet in på Tunnelgatan och sett byggfuttarna stå där och bedömt dem som en fördel, med den möjlighet till osedd flykt som de erbjöd. Dessutom kunde inte en bil ta upp jakten på honom.

Det kan ha rört sig om högst 30 sekunder innan paret Palme kom fram till Dekorimabutiken. Den slutliga bedömning gärningsmannen gjort i detta läge bör ha innefattat följande komponenter:

- Vittnet Björkman kommer gående alldeles bakom paret Palme.
- Trafiken på Sveavägen har just stannat och det finns tre bilar på västra sidan och minst två på östra sidan om Sveavägen.
- Paret går mycket nära varandra, eventuellt i armkrok.
- Paret Palme kan komma att se honom innan de går förbi.

Uppenbarligen ansåg sig gärningsmannen kunna bortse från Björkman. Denne beskrivs visserligen ha varit berusad men han raglade inte. Framför allt bilarna med direkt överblick över korsningen bör ha uppfattats som faromoment. Att paret gick så nära varandra bör ha uppfattats som en komplikation eftersom en konfrontation av något slag med Lisbeth Palme kunde förväntas.

Av Björkmans och Morelius vittnesmål tycks framgå att gärningsmannen lade sin vänstra hand på Palmes axel innan han sköt. Detta kan ha skett för att stabilisera målet men också för att skjuta Palme ifrån sig för att på det sättet minimera att Palme vände sig om eller skulle göra motstånd. Skottet mot Palme har träffat i den ovanligt kraftigt markerade midsömmen på hans rock, som torde ha utgjort ett gott riktmärke vid beskjutningen. Det behöver således inte ha varit ett avgjort tecken på professionalism att skjuta så mitt i prick.

De tekniska undersökningarna synes visa att gärningsmannen efter skottet mot Palme måste ha vridit sin hand mot höger för att kunna träffa Lisbeth Palme med det andra skottet. Eftersom han då släppt taget om den fallande Palme är det vår bedömning att han skjutit mot henne för att döda henne. Direkt efter skotten vände sig Lisbeth Palme mot gärningsmannen och skrek: - Nej, vad gör du? I det momentet stoppade gärningsmannen på sig vapnet, backade ett steg och vände sig därefter om mot öster och begav sig lunkande, senare springande, från platsen. En professionell mördare bör rimligen ha hunnit eliminera det besvärliga vittnet. Men det skall även tas med i beräkningen att just i första skjutögonblicket började bilarna röra på sig och det kan ha uppfattats som ett större hot. Det är en märkvärdig brist på professionalism att gärningsmannen stoppar på sig vapnet så tidigt när han kan komma att behöva det som allra mest - nämligen för att skydda sig själv under flykten.

Vad för? Vapnet pekade ut honom, från det bör
vapnet som komprimerat

Om man beaktar att ingångshålet i Lisbeth Palmes kappa ligger i samma horisontella nivå som den tvärgående sömmen är det rimligt att anta att gm haft för avsikt att träffa henne, mitt i ryggen, som han gjorde med Olof Palme. Orsaken till att det inte blev så är sannolikt att Lisbeth Palme vände sig om mot sin vänstra sida till följd av knallen från första skottet och att hon drogs med i makens fall mot gatan. Samtidigt fördröjdes gärningsmannens avfyring av att han antingen spände hanen för hand eller använde sig av double-action funktionen.

Flykten

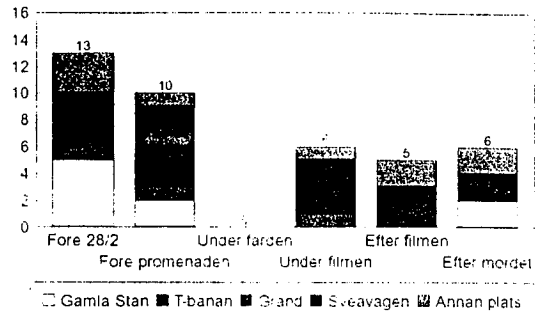
Flykten bör rimligen ha skett i riktning mot ett upphämtande fordon. Detta fordon måste således ha stått öster om Johannesgatan. De vittnesuppgifter som beskriver mördarens flykt talar för att han sågs gående på Snickarbacken i riktning mot Birger Jarlsgatan. Om ett fordon fanns i närheten borde han då kanske ha sprungit mot det i visshet om att han nu skulle kunna komma ur situationen. Men han gick fortfarande och skylde sitt ansikte med handen. Detta talar emot att ett flyktfordon fanns i närheten. Var skulle det då ha stått? En professionell liga borde ha haft ett flyktfordon mycket nära mordplatsen, helst alldeles intill för att kunna ta sig ur situationen så snabbt som möjligt. De förändrade förutsättningarna måste ha tvingat dem att föra flyktfordonen fram och tillbaka längs gatorna en bit från det heta området från Rege-
ringsgatan och västerut. De gator som i första hand kommer ifråga är Birger Jarlsgatan och Karlavägen. Ett sådant agerande ökar risken inte bara för gärningsmannen utan även för övriga sammansvurna, som tvingas vänta i bil utan att veta om mördaren var förföljd, i värsta fall av beväpnade poliser. Det uppkommer även svårigheter att på optimalt sätt nå den andra flyktbilen, som rimligen bör ha stått uppställd någonstans.

Kommunikation mellan gärningsmännen

Utöver visuell kontakt, som kan vara väl så effektiv i många skeden, kan det förutsättas att en konstellation som här är fråga om bör ha haft tillgång till radiokommunikation. I första hand bör det ha varit nödvändigt under kvällen 28 februari för att kommunicera mellan bilar. I tidigare skeden för att kunna kommunicera snabbt vid eventuella förföljanden. Kommersiellt tillgängliga mobiltelefoner var vid tiden för mordet alldeles för otympliga att bära på medan utbudet av apparater för direkt radiokommunikation var stort. Således kan det antas att man i materialet skall finna beskrivningar av personer med sådana apparater.

I nedanstående figur finns iakttagelser av män med walkie-talkies klassificerade efter var och när observationen gjorts.

Observationer av walkie-talkies

Figur 7

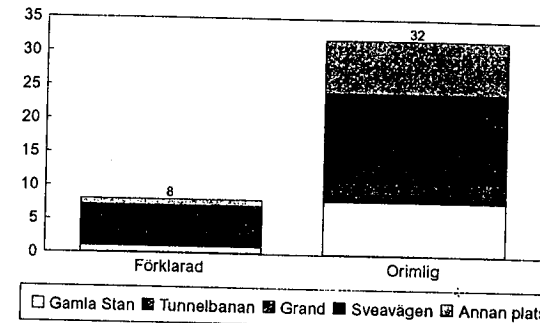
Det finns 40 observationer av män bärande på eller talande i walkie-talkies eller motsvarande. Kategorin *annan plats* utgörs uteslutande av närområdet till Sveavägen eller Grand med de mest avlägsna observationerna vid Gallerian respektive Norra Bantorget.

Observationer före 28/2 utanför Gamla Stan kan inte saklöst avföras från diskussionen eftersom det socialdemokratiska partibyggnader ligger mittemot biografen Grand och kan tänkas ha ingått i en övervakningsoperation. Däremot synes observationer på eller kring Sveavägen under den 28:e februari före det att paret Palme lämnade hemmet kunna läggas åt sidan eftersom det var okänt, t o m för paret Palme själva, att de skulle befinna sig där under kvällen. Därmed återstår endast två observationer som bägge kunnat förklaras.

Av de sex observationerna efter mordet torde, på samma grunder, de två observationerna i Gamla Stan kunna avföras från diskussionen. Av de återstående har några kunnat förklaras efter kontroll med vaktarbilag, spaningsrotlar hos polisen och med andra användare av radiokommunikationsapparater. I det resterande materialet fäster man sig vid avsaknaden av observationer i tunnelbanan under färden mot biografen - ett skede där man verkligen kan ha haft behov av kommunikation. Vidare är det påfallande att det inte finns några observationer i området norr om Grand där man kunnat förvänta sig dylik aktivitet. De återstående observationerna har noggrant analyserats. Ingen av dem kan passas in i ett rimligt scenario. Orsaken här till har varit att de tidsmässigt är orimliga eller för att de skett på en plats som inte rimligen varit aktuell i sammanhanget.

Var värdering av alla observationer framgår av nedanstående figur.

Värdering av observationer av walkie-talkies

Figur 8

Uttrycket *orimlig* betecknar att observationen är irrelevant, vilket gör den orimlig i förhållande till hypotesen. Uttrycket står alltså inte för en värdering av huruvida observationen över huvud taget gjorts.

De mest intressanta iakttagelserna av män med walkie-talkie görs vid 21-tiden, mellan 21-23 och slutligen i nära anslutning till mordet. Flestalen av dessa iakttagelser görs på Sveavägens västra sida och endast en av dem nära biografen, de andra tre mittemot mordplatsen. Om man antar att en konspiration, försedd med walkie-talkie-apparater, bestämt sig för att utföra mordet så behöver de samband för att kunna dirigera gärningsman och flyktbilar. De måste ha flera bilar i området. En bil avsedd för gärningsmannen med en chaufför och minst en bil till för övriga deltagare i konspirationen. Walkie-talkie ger en möjlighet till avstånd mellan alla inblandade personer. När Olof Palme stannade vid bokhandeln behövde medlemmarna i konspirationen meddela detta. Konspirationens medlemmar bör ha befunnit sig i närområdet av biografen och norr därom i detta läge.

När Olof och Lisbeth Palme börjar sin promenad söderut måste aktörerna finna nya positioner och i varje fall måste chaufförerna informeras. Gärningsmannen kan informeras via walkie-talkie att en lämplig plats är närmaste gathörn. Detta innebär att gärningsmannen måste ha ett head-set eller en öronmussla. Det finns inga iakttagelser av knastrande röster kring gärningsmannen och beskrivningen av honom talar inte för att han haft något i öronen eller för att han själv talat i walkie-talkie. Inte någon av de män, som beskrivs ha befunnit sig runt biografen Grand har angetts ha varit försedd med walkie-talkie. Inte någon av de män som beskrivs ha haft en wal-

kie-talkie överensstämmer signalementsmässigt med någon som beskrivs ha befunnit sig vid Grand.

Konspirationens medlemmar i övrigt dirigeras också söderut, liksom flyktbilarna. Eventuella andra gärningsmän dirigeras till gathörn på ömse sidor av Sveavägen. En tänkbar sådan hörna är Tunnelgatan/Sveavägens västra korsning. Ur sammanväringens synpunkt bör den sidan ha varit lika intressant som den östra delen av korsningen. Det vill säga, man borde ha kunnat förvänta sig en man utan walkie-talkie men försedd med vapen i denna hörna. Den iakttagelse som gjorts av en man där har skett från en passerande bil. Iakttagelsen har dock inte verifierats av personer som stod i bankomatköen.

Enligt ett anonymt brevskrivande vittne, den så kallade Skelleftehamnsmannen, fanns det en walkie-talkieförsedd man vid Olofsgatan. Man kan undra vilken uppgift han skulle ha haft. Såvitt vi kunnat utröna finns det ingen begriplig uppgift för denna person. På andra sidan, det vill säga den östra sidan av Sveavägen, fanns det ingen man med walkie-talkie. Allmänt sett kan man ju undra varför man skulle hålla sig med en huvudgärningsman och en eller flera tilläggs personer. Vi kan inte se något rimligt skäl till detta. Slutsatsen av detta är att gärningsmannen agerar självständigt och de informationer som finns om walkie-talkies, beskriver fantasier eller slumpmässigt närvarande poliser, väktare och andra med legala skäl att använda radioapparater.

Denna analys synes således tala för att en tänkt konspiration arbetat utan att i något skede avslöja att man använt radiokommunikation. Det skulle i så fall innebära att man arbetat ytterst professionellt, vilket starkt kontrasterar mot hur mordet faktiskt gick till i slutskedet.

Sammanfattning av genomförandefasen

Vår bedömning är att gärningsmannens beteende under genomförandefasen talar emot att han skulle vara av särskild och professionell beskaffenhet vilket man borde förvänta av en professionell eller semiprofessionell konspiration. Vidare synes de taktiska bedömningar som gjorts tyda på betydande brister, vilket visas i flera faser av genomförandet.

Överskyllningen

Förutom de självklara momenten att skydda och gömma gärningsmannen, alternativt transportera ut honom ur landet, tillkommer ett stort antal åtgärder för att skaffa undan all bevisning i form av hyreskontrakt, kvitton, och en mängd andra lämningar efter en större operation. För detta krävs personella resurser och dessutom personer som inte har hela bilden klar för sig före mordet men som naturligtvis efter det kan ha fått aningar om vad som pågått. Inte någon person med sådan kunskap har hört av sig till utredningen vare sig direkt eller indirekt.

Belöningen har lockat till sig ett större antal lycksökare, som kommit med oanvändbar information. Belöningen är dock tillräckligt stor för att locka personer med reella kunskaper. Villkoren för utbetalning bedöms vara goda för en tipslämnare. Belö-

ningen har dock inte producerat ett enda användbart tips. Slutsatsen, i detta skede av analysen, är att det talar emot att en konspiration skulle ha agerat. I vilket fall kan den, om den finns, endast bestå av ett fåtal personer.

Under natten efter mordet ringde en tysktalande person till en svensk diplomat i Bonn och sade att RAF begått mordet. Förutom att detta gravt avviker från RAF:s modus när det gäller att ta på sig ansvaret för ett dåd kan anföras att diplomaten just flyttat och att hans nummer inte fanns i telefonkatalogen. Huvudintrycket är att detta är desinformation sprungen ur andra omständigheter.

Ingen annan information i materialet talar heller för att någon organisation på allvar tagit på sig ansvaret för mordet. Detta talar emot att en terroristisk konspiration skulle ha agerat.

När det gäller frågan om huruvida en konspiration verkligen skulle framträda eller inte efter mordet och ta på sig ansvaret, bör man dock betänka att en konspiration kan ha räknat med en mer blandad reaktion på mordet och att de i grund och botten haft för avsikt att träda fram. Man kan ha övervärderat vikten av det primitiva palmehatet. Den reaktion som mordet utlöste var ju tämligen ensartad. Bedömare och talesmän i de flesta läger var entydigt avståndstagande. Denna reaktion visade för en eventuell konspiration att man gjort en kolossal felbedömning av värdet av Palmes död och att man därför valde att inte framträda. Motsvarande valhänthet borde i så fall även präglade genomförandet i alla andra faser.

Under de närmaste dagarna efter mordet inledde man på säkerhetspolisen mängder av undersökningar av potentiella och reella fiender till Olof Palme. Man gjorde inga relevanta fynd och inte heller fanns det några rykten i svang. Flera säkerhetstjänster ägnade tid och resurser över hela världen, åt att undersöka om det fanns något substantiellt bakom mordet på Olof Palme. Man fann ingenting. Man kan därför säga att budskapet i Olof Palmes död är okänt för världens säkerhetstjänster.

Ensamagerande gärningsman - del av konspiration

För denna eventualitet gäller i huvudsak det tidigare resonemanget. Det är först i det avgörande exekutionsstadiet som en ensamagerande gärningsman lämnas åt sitt öde. Det har förekommit vid ett flertal tillfällen i attentatshistorien. För att det skall vara möjligt att agera så bör den inhyrde mördaren vara en professionell person med stor potential att klara av uppdraget. En fördel med detta arrangemang är förstås att kopplingen till den underliggande konspirationen kan minimeras. En sådan gärningsman kan således förväntas agera ytterst diskret i alla faser av sitt uppdrag. Det har tidigare påpekats att den aktuella gärningsmannen inte synes besitta de egenskaper som krävs. Det talar starkt emot att mördaren skulle ha varit lejd. Detta resonemang utvecklas i följande avsnitt där hypotesen om ensam gärningsman provas närmare.

Konklusion

Denna genomgång av materialet synes oss på följande punkter tala emot att en konspiration agerat i mordet på Olof Palme.